

## تداوم حضور عناصر معماری مذهبی از دیرباز تا کنون

عاطفه حیدری ارجلو<sup>۱\*</sup>، فرامرز حسن پور<sup>۲</sup>

۱- دانشجوی دکتری معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان، Atefeh.heidari.orojloo66@gmail.com

۲- استادیار گروه معماری زابل، farzmarzhassanpour@gmail.com

### چکیده

حضور عناصر معماری را از دوران باستان تاکنون در بناهای مذهبی فارغ از دغدغه های دینی بطور موثری شاهدیم . چگونگی این تکرار و گوناگونی مفاهیم آیا تاثیری بر ماهیت معنوی این بناها داشته است یا خیر موضوعی است که در این مقاله مورد بررسی قرار گرفته و نهایتاً به این نتیجه می رسد که عناصر معماری در دورانهای مختلف حیات بشری روح زمان خویش را بدنبال کشیده و گذشته ای دور را در خود نهفته داشته است اما تعابیر مختلفی در هر زمان برای خود ارایه داده است که همگی القا کننده مفاهیم معنوی بوده و تسهیل کننده ای در جهت اتصال ذهن عابد به حقیقتی متعالی است .

**واژه های کلیدی:** عناصر معماری - بناهای مذهبی - هنر اسلامی

### ۱- مقدمه

"ما در پیاله عکس رخ یار دیده ایم"

کعبه ساختمانی با بلوکهای سنگی میعادگاه مسلمانان جهان، مکانی یادآور یگانه معمار هستی و بنام خانه او، جایی برای عبادت و بندگی با حجمی افلاطونی و پوشیده به نما یا حجایی که نظیر آن در هیچ ساختمانی در دنیا دیده نشده که بدین گونه آراسته شده باشد جز خانه خدای مسلمانان . باید حج گذارده باشی تا دریایی حس مکان در آنجا قبل از هر نظریه ای وجود داشته و دارد باید به معبد پارتنون، آتنا و ژوپیت در یونان و روم باستان و معابد مصر بروی تا حس کنی که در مکانی قرار گرفته ای که حس مکان ترا به تعظیم وا می دارد و همه به یمن معماری خاص این بناهاست . چرا اینگونه است ؟ چه ضوابطی و فلسفه ای در پشت معماری این بناها نهفته است که اینگونه حضور و معنویت را القا کرده و تاکید می کنند؟ چگونه است که روح زمان و تکریم خداوند در این مکانها همواره وجود داشته و آنها را ازلی کرده است؟ حال چه در زمان بت پرستی به مکانهای موصوف بروی که در آن هبل و لات قرار دارد و خدای خورشید و انواع رب النوع ها و چه زمان یکتا پرستی وارد این مکانها شوی و چه در زمان درماندگی و آشفتگی و چه در زمان عبادت، همواره پذیرای تو هستند و تو می مانی و فضایی که معنوی است و روح دارد و احساس می کنی که حضور خداوند در آنجا به منصف ظهور رسیده، حال چه مسلمان باشی چه مسیحی و چه ....

هنر اسلامی، هنر دینی یا مناسک حج، در کعبه و اما هنر فلورانس و آئین کلیسایی و هنر هندو و آئین بودایی و ادیان دیگر و دیگر همه به مکانهایی وابسته اند که معماری آن بناها ویژگیهایی را در خود نهفته دارد که زبان گویای آن دین و آئین است .

در اسلام مفاهیمی چون قرآن، شریعت، شیعه، حدیث، نور، مسجد، پنج تن و غیره برای یک مسلمان نمودی است از دین و یادآوری است برای او از دین .